

Ekonomik Kalkınma ve İtalyan İktisadî Devlet Teşekkülleri

Muammer Yahya İSLAMCIOĞLU
Müşavir Maliye Müfettişi

İÇİNDEKİLER

Ö n s ö z

- I — Kalkınma Koşulları
- II — Ekonomik Yönden İtalyanın Dünyadaki Mevkii
- III — Muhtar Devlet Teşekkülleri
- IV — İ R İ 'nin Bugünkü Durumu
- V — İ R İ 'nin Menşei ve Tarihçesi
- VI — İ R İ 'nin Bünyesi ve İerai Karakteri
- VII — İ R İ 'nin Strüktürü
- VIII — İ R İ 'nin Teşkilâtı ve Hükümetle Münasebeti
- IX — İ R İ 'nin Formülü : Yenilik Öncülüğü
- X — İ R İ 'nin İcraatı ve Plânları
- XI — Güney İtalya Yatırımları
- XII — Mucize Şeklindeki İtalyan Kalkınması

Ö z e t ve S o n u ç

Ö N S Ö Z

İkinci Dünya Savaşının bitimini kovalayan yıllarda; az gelişmiş, ya da, gerikalmış memleketleri iktisaden kalkındırma konusu; ciddi ve hayati bir problem olarak hissedilmiş; bu hususu gerçekleştirmek amacıyla, milletlerarası müessese ve kuruluşlar bir biri peşi sıra meydana gelmiş ve faaliyete geçmiştir.

Son yıllarda, iktisadî kalkınma (Economic Development) sorununu hem “nazariyat ve hem de tatbikat” yönünden dile getiren teşekküllerin başmda ise; kısaca (İ S V E) diye anılan, milletlerarası “Ekonomik Kalkınma Enstitüsü” yer almış bulunmaktadır.

İtalyanca, (Istituto di Studi Per Lo Sviluppo Economico) kelimelelerinden kısaltılacak (İ S V E) diyerek tanımlanan ve adlandırılan bu enstitü; O. E. C. D. nin telkin ve yardımı ile; 1962 yılında NAPOLİ de kurulmuştur.

Belli başlı amacı, bütün dünyada, özellikle, az gelişmiş memleketlerde, "İktisaden ve elbirliği ile kalkınma" esprisini yaymak; bu hususu gerçekleştirecek kadrolara elemanlar yetiştirmektir.

Üniversite üstü bir niteliğe sahip olan enstitü; (Banco Di Napoli), (Napoli Ticaret, Sanayi ve Ziraat Odası), ve (Sınaf İmar Müessesesi İ R I) arasında bir iştirâk ve ortaklık hâlinde çaba göstermektedir. Başka bir deyimle, bu teşekküllerce finanse edilmektedir.

İSVE'de resmi dil İngilizcedir; milletlerarası yazışmalarda ismi (Institute For The Study Of Economic Development) olarak geçmektedir.

Bu küçük açıklama; bu etüdün, İSVE'nin 1965 - 1966 Academic Year tedrisatına iştirâk edildikten ve aşağıda adları yazılı İtalyan şehirlerindeki bütün ziraat ve sınaif tesislerin incelenmesinden sonra yazıldığı hususunun belirtilmesine matuftur.

İtalsider'den ve Monteshell'den ... Anic- Eni, Marzotto, Birra Peroni, Fiat, Olivetti, Alfa Romeo v.s., v.s. ve Pirelli'ye kadar belli başlı İtalyan sanayi kuruluşları şu şehirlerde incelenmiştir:

Cosenza, Metaponto, Taranto, Birindisi, Bari, Pescara, Ravenna, Padova, Valdagno, Venezia Milano, Stresa, Torino, İvrea, San-Nazzaro, Frenze ve Roma.

Bütün bu inceleme ve gözlemlerden şu kaniya varılmıştır ki; İtalya, 1933 yılındanberi, İ R İ denilen "Devlet İktisadî Teşekkülleri" sayesinde, dev adımlarla kalkınmış; 33 sene içinde, az gelişmiş durumdan sıyrılıp çıkmıştır.

İşte, bu etüde, İ R İ 'nin başarısı ve İtalyanın ekonomik kalkınması hikâye edilmiştir.

İtalyan örneğinden yararlanılabilirse; büyük kıvanç ve mutluluk duyulacaktır.

1969, Muammer Yahya İSLAMCIOĞLU

I

KALKINMA KOŞULLARI

Çağımızda, (Les Pays Sous Développés) diye tanımlanan az gelişmiş memleketlerde ekonomik kalkınmanın sağlanması için üç sistem tavsiye edilmektedir. Devlet müdahalesi, özel teşebbüs hamlesi ve Karma Ekonomi denemesi.

Türkiyede, bu üç sistemin hepsi de uygulanmış; beş yıllık plânda, sonuncu yönde ilerlemenin faydası ve zorunluğu üzerinde durulmuştur.

Ancak, bu resmi ve fiili duruma rağmen; el'an, aydın ve ekonomi ile ilgili çevrelerde; devlet müdahalesinin yersiz ve yetersizliği belirtilmekte; kamu işletmelerinden bazılarının özel sektöre devri konusunda tartışmalar sürüp gitmektedir.

Bu hususta ortaya atılan iddialar ise şunlardır:

“Devlet iyi ve tedbirli bir tacir değildir. Ekonomik faaliyetinde, verim ve tantabilite ikinci plânda gelmektedir. Netekim, adetleri 25-30 civarında olan İktisadi Devlet Teşebbüslerinin hemen hepsi de zarar etmektedir. Çünkü, bürokrasi, politik faktörler ve kamu hizmeti mülâhazası (kâra geçmeye) imkân vermemektedir. Kısacası, (millî ekonomide gelişme); özel sektör yolu ve hamlesi ile sağlanmalıdır.”

Bu iddiadaki isabet derecesini araştırmak için, akla şu soru takılmaktadır:

Acaba, geri kalmışlar arasında, Devlet eliyle, kalkınan memleketler yok mudur? Başka bir deyimle, Devlet teşebbüsleri, her ülkede olumsuz sonuçlar mı vermektedir?

İşte, bu etüdde, İtalyayı dev adımlarla gelişmiş ülkelere doğru sürükleyen ve (İ R İ) diye adlandırılan (Devlet Sınaf İmar Müessesesinin) başarısına dokunulmakta; neticede, yukarıdaki soruların cevabı da verilmiş olmaktadır.

II

EKONOMİK YÖNDEN İTALYANIN DÜNYADAKİ MEVKİİ

İtalyan iktisadî Devlet teşebbüslerinin niteliklerini incelemeden önce; İtalyanın ekonomik yönden dünyadaki mevkiinin belirlimesinde fayda umularak; buna dair açıklamalar aşağıda sıralanmıştır:

ARAZİ VE NÜFUS : Dünya alanının % 0,22 sini işgâl eden İtalya; Dünya nüfusunun % 1.59 unu barındırmakta; böylece, insan kesafeti, dünya ortalama oranının 7 misline ulaşmaktadır.

Yine dünya rakamlarıyla karşılaştırıldığı takdirde; İtalyada çalışan nüfus gücü % 1.46; ziraat, avcılık ve balıkçılıkla meşgûl olanları % 0.78; sınaî sahada uğraşanları % 2.29; ticaret, nakliyat işlerine girenler ise, % 1.83 oranlarıyla ifade edilmektedir.

Milletlerarası istatistik donelerine göre; İtalyada sanayileşme derecesi (100 kişilik bir sekeneden sanayie angaje olan işçiler itibariyle), dünya vasatisinin % 44.4 nü bulmaktadır.

ZİRAAT ALANI VE NÜFUS : İtalyanın, ziraat ve orman alâm, dünya rakam ve nisbetinin % 0.34 üne yükselmektedir. Ziraî kaynakların istismarında, nüfus kesafeti en yüksek yüzdeye varmaktadır. Memleketin, % 91.7 sini kaplayan ekilebilir ve produktif alanlarında, ziraatin her çeşidi denenmekte; çayır, çimen ve orman yetiştirilmektedir.

İtalyada, ortalama verim, % 60.1 dir. Dünyanın diğer bölgelerinde ise, % 50 den düşüktür.

Tarım sektöründe çalışanlar, topraktan elde ettikleri gelirlerle yaşamakta; bunun oranı ise, dünya toplam rakamının % 8.83 ünü bulmaktadır.

İtalyada, tarım işçisinin verimsiz çalışanlarının sayısı; dünya ortalamasından bir az daha yüksekte kalmaktadır.

TRAKTÖR VE GÜBRE : İtalyan çiftlik traktörlerinin, dünya toplamına göre oranı % 2.55 e varmakta; bu oran, ziraî nüfus bakımından hayli yüksek; üretime elverişli alan açısından ise (% 0.34), oldukça fazla bulunmaktadır.

Fosfatik ve nitrojenli gübrelerin kullanışı oldukça kesif (Dünya yekûnunun % 3.42 ve % 3.07 si); potaslı maddelerde bu oran, % 1.46 ya düşecek kadar cüz'i ve önemsizdir.

HAYVANCILIK : İtalya, hayvancılıkta, büyük baş itibariyle, dünya oranının % 0.89 unu bulmaktadır.

Nüfus başına düşen hayvan sayısı, dünya nisbetinin yarısından fazladır.

ZİRAİ ALANDA VE ORMANCILIKTA ÜRETİM : İtalyanın, dünya buğday istihsâl toplamındaki yeri; % 3.31 den aşağı inmemesi; nüfus başına üretimde, dünya rakamının % 109 unu geçmesi bakımından önemlidir. Geniş ölçüde elde edilen mısır yönünden, dünya toplamının % 1.78 ine varılmaktadır. Fakat, yeşil sebze ve taze meyve bakımından, İtalyanın durumu, müsait görülmemektedir.

Büyük bir ekonomik önem taşıyan narenciye konusunda dünya üretim yekûnunun portakalda % 6.16, limonda % 19.05, domateste % 15.46, şarapta % 24.58, zeytinyağında % 29.41 i elde edilmektedir.

Patates ve tütün üretimi, nüfusla kıyaslanınca, az ve yetersiz bir oranda kalmakta; halbuki, süt istihsâli büyük bir seviyeye çıkmaktadır.

Nüfusa göre yeterli bulunmayan; fakat, ağaç bakımından kesif olan orman alanlarından sağlanan üretim; dünya toplamının % 1 i civarındadır. Buna mukabil, orman sahası, dünya ormanlarının % 0.15 i kadardır.

ENERJİ KAYNAĞI VE MADEN İHRACI : İtalyada enerji kaynakları mahduddur; fakat, elektrik cereyanı ve hidrokarbon gaz bakımından yeterlidir (sırasıyla, dünya arzının % 5.11 ve % 1.29 u). Buna karşılık, yurd sanayiinde büyük bir role sahip olan maaden kömüründeki oran ise; ancak, % 0.40 ı geçmemektedir¹.

(Maden ihracı, sınaî mamuller üretimi, taşıma ve ulaştırma işlerine ilişkin rakamlar, etüde bağlı cetvelde gösterlimiştir.)

1) Economic Survey Of İtaly, 1965.

III

MUHTAR DEVLET TEŞEKKÜLLERİ

İtalyan ekonomisinin en önemli ve yaygın sektörlerinden bir çokları, bugün, Kamu, ya da, Yarı Kamu mülkiyetine sahip bulunmaktadır.

Bu husus, Amme Otoritesine, Kamu Yatırımları ötesine kadar, iktisadî kalkınma hareketlerini ve özel sektöre tanınan teşvik edici imtiyazları kontrol etme imkânları vermektedir.

Hükümet teşebbüslerinin başında, “Muhtar Devlet Teşekkülleri - Aziende Autonome Dello Stato” gelmektedir.

Devlet demiryolları, Posta İdaresi, A N A S, Büyük ve Ana Karayolları, Devlet Telefonları, Monopoller ve Devlet Orman İşletmeleri bu gruba girmektedir.

Çeşitli küçük teşebbüsler, meselâ, Sıcak Su Kaplıcaları da Devlet mülkiyetindedir.

Maden ve Sinema Endüstrisi alanlarında faaliyette bulunan müteaddid şirketlerin, malî yönden kontrol ve murakabesini de, Devlet elinde tutmaktadır.

Devlet, ayrıca, kurucu, ya da, malik sıfatıyla, direkt ve endirekt yollarla; birçok bankalar ve mali müesseselere de sahip bulunmaktadır.

Fakat, İtalyan ekonomisinin en karakteristik tarafı; İki Büyük Holding Teşekkülü ile; çeşitli önemli sektörlerle dağılan ve adetleri bir hayli kabarık olan şirketlerin kontrol altına alınması ve Devletin, bu teşekküllerin hisse senetlerine sahip bulunmasıdır.

Bu İktisadî Devlet Teşekküllerinden birisi (Sınaf İmar Müessesesi - Istituto Per La Ricostruzione Industriale) diye anılan *I R I* ile; (*E N I* - Ente Nazionale Idrocarbure) yani, Millî Hidrokarbür Birliğidir.

Eski bir maziye sahip olan (*I R I*), faaliyet alanı ve şöhreti oldukça yaygın bir kuruluştur; (*E N I*) nin icraatı ise, ancak, 1965 yılında artma ve çoğalma yoluna girebilmiştir.

E N I 'nin **STRÜKTÜRÜ** : Millî Hidrokarbür Birliği, 1963 Şubat ayında kabul edilen bir kanunla; Hidrokarbür sektöründe mevcut çeşitli Kamu, ya da, Yarı Kamu Şirketlerinin Holding hâline getirilmesi ile kurulmuştur.

Bunların içinde en önemlisi, 1926 yılında tesis edilen (A G İ P) olup; 1948 ve 1949 senelerinde, Po Vadisinde yaptığı araştırmalar sonucunda; ilk defa tabii gaz yataklarını bulmayı başarmıştır.

E N İ, o tarihten itibaren, Po Vadisinde tabii gaz yatakları arama ve işletme müsaadesini hemen hemen inhisarı altında tutarak; ayrıca, gerekli boruların döşeme işine de çalışmıştır.

E N İ'ye verilen bu inhisar ve imtiyaz mutlak değildir.

Çünkü, İtalyanın diğer bölgelerinde, aynı haklar, özel sektör ve Kamu Petrol Arayıcılarına da tanınmıştır.

İtalyada, tabii gaz istihsalı, 1950 yılında 510 milyon metrekülden, 1958 de 5.176 milyona ulaşmıştır. Son rakam içinde, E N İ Şirketlerinin ihtiyacı karşılama ve sağlama oranı % 93 civarındadır.

Hazinenin sermaye yardımı, tahvil ihracı ve daha ziyade, işletmeden mütevellid büyük ve çoğalan net hasılat sayesinde; E N İ faaliyet alanını genişletmek imkânlarına kısa bir sürede kavuşmuştur.

Hâlen, E N İ'nin İtalyadaki çalışmaları ve işletmeleri, aşağıdaki hususları ve maddeleri kavramaktadır:

Tabii gaz ve petrol araştırması, üretimi ve dağıtımı; petrol rafine-rileri; tankerler, servis istasyonları, moteller, makine sanayii (maden, kimya ve hidrokarbür sektörlerinde kullanılan belli başlı makinelerin imâli); sunî kauçuk üretimi; gübre ve çeşitli petro-şimik maddeler; termâl elektrik istihsalı; nihayet, henüz program ve tasarı hâlinde bulunan ATOM enerjisi.

E N İ, yukarıda sayılan yurd çapındaki faaliyet kolları ile yetinmemekte; Mısır, İran ve Fas gibi yabancı ülkelerde petrol araştırma, üretme ve ulaştırma boruları döşeme işleri ile de yakından ilgilenmektedir.

Son Devlet İstatistik kayıtlarına göre; E N İ Gurubunun % 50 ve daha fazla hisse senedine sahip bulunduğu şirketlerde çalışan personel adedinin (20.000) kadar olduğu ve her yıl gittikçe arttığı belirtilmektedir.

IV

İ R İ NİN BUGÜNKÜ DURUMU

İ R İ inisialı (Istituto Per La Ricostruzione Industriale) kelimelerinin yerini tutmakta; Sınai İmar Müessesesi - Institute Of Industrial Reconstruction anlamını taşımaktadır.

Sınai rekonstrüksüyon deyimi ile; İtalyan Hükümetine, bankacılık ve sanayi alanlarında büyük yararları dokunan Holding ortaklığı ve idari vesayet manaları da kasd ve murad edilmektedir.

Ana Sözleşmesine göre; İ R İ, Kamu Hükmi Şahsiyetini haiz, Ana Merkezi Roma'da bulunan bir malî iştirâktir; amme yararı açısından, Hükümetçe hisse senetleri alınmak suretiyle sermayesi sağlanan ve yönetilen bir şirketler topluluğudur.

İ R İ, 33 sene, İtalyan sanayiinde, Devlet payı olan işletmeleri kontrol ve idare eylemiş; Avrupa'nın, belli başlı sınai gruplarından biri payesine yükselmiştir.

İ R İ Gurubu, bugün, sınai alanda adetleri 100-150 yi bulan şirketlerden müteşekkil olup; buralarda 288.000 kişi çalışmakta; senede, hizmet ve emtea halinde, 2.540 milyon dolarlık satış yapılmakta; yıllık yatırım ise, 800 milyon doları aşmaktadır.

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu istatistiklerine nazaran İ R İ, Ortak Pazar ve İngiliz Dev Firmaları arasında 4 üncülüğü almaktadır.

İ R İ sayesinde, İtalyan Hükümeti; modern sınai kalkınma imkânlarını elinde tutmakta ve özellikle, birbirinden farklı alanlarda faaliyette bulunan geniş ve müstakil firmalar topluluğunu da tek bir idare altında toplamaktadır.

Böylece, İ R İ yoluyladır ki; İtalyan Devleti, memleket için hayati önemi haiz olan sektörlerde, "ekonomik kalkınmayı kamçulamak ve kontrol etmek" şansı ve bahtiyarlığına kavuşabilmiştir.

Gerçekten, adetleri, takriben 150 ye çıkan Anonim Şirket vasfındaki işletme ve müesseseler; İtalyan sanayii ve ekonomisinde çok büyük ve önemli yerler almıştır.

Yurd içinde ve dışında, uzun yılların tecrübesiyle de sabit olduğu üzere; iç pazardaki düzensizlik ve bozuklukların giderilmesi babında; Hükümet için en elverişli araç, İ R İ denemesi vermiştir.

Helen, (Finmare, Fincantieri, Finmeccanica, Finsiden, Finelectrica ve Stet) diye adlandırılan 6 belli başlı faaliyet kolları; sırasıyla “Deniz-yolları, Gemi Yapı Tezgâhları, Mekanik Sanayii, Demir, Çelik Sanayii, Elektrik Enerjisi ve Telefon İşletmeleri” Devlet eliyle yönetilmektedir.

Bu faaliyet alanları, Banca Commerciale Italiana, Credito Italiano, Banca Di Roma gibi belli başlı bankalar tarafından yardım görmekte; zararların, Devlet bütçesinden kapatılması yoluna gidilmektedir.

İ R İ'nin sahip olduğu tezgâhlar; memleket gemi inşa sanayiinin % 80 ini kavramaktadır.

Stet konusuna gelince; bu kola bağlı olan, “Radyo ve Televizyon”, “Havayolları” ve “Otostrat İşletmeleri”; İtalyanın kültürel ve sosyal kalkınmasında; yurd içi ve dışı ticarî emtea ve yolcu nakliyatı konusunda, oldukça önemli roller oynamaktadır.

Amme Sektörü yönü baskın bir idare tarzı olduğu cihetle; İ R İ, Anonim Şirket Statüsünü haiz bulunan firmalar gurubunu; hisse senetlerini elde etmek suretiyle kontrol altına almıştır.

İ R İ, *böylece*, ekonomik kalkınma için ihtiyaç duyulan hamle ve itmeyi, koordinasyonu ve idareyi elinde tutmayı başaramıştır.

Bu fonksiyonların önemi; İ R İ'nin 1952 sonunda, 470 milyon dolar olan sermaye tahsislerinin, 1962 nihayetinde, 1.393 mlyon dolara çıkması; yani, 3 misli artmasıyla da sabit bulunmaktadır.

Sermaye tahsisi ve aktif kıymetlerin artırılması; tahvil yoluyla, % 65.4 oranında uzun veya orta vadeli borç; ya da, kısa vadeli para (% 3); yahut, % 31.6 oranında fon verilmesi veya işletme akçesi sağlanması şeklinde vukubulmaktadır.

Ekonomik sektörler itibariyle, şirketlere yapılan ikraz yatırımları aşağıda gösterilmiştir. (Rakamlar, milyon dolar hâlinde ifade edilmiştir.):

Bankalar ve Bölge Holding Şirketleri	83.6
Çelik Sanayii	297.5
Makine Sanayii	109.7
Gemi Tezgâhları	87.0
Elektrik Enerjisi	107.6
Telefon	117.7
Gemi İşletmeleri	89.3

Hava Yolları	42.4
Otostrad	228.7
Radyo ve Televizyon	12.6
Muhtelif ve Müteferrik	83.6
T o p l a m	1.319.7

1.320 milyon dolarlık investment- yatırım ile; İ R İ, 1961 yılı sonunda, sanayi ve bankacılık alanlarında, direkt ve endirekt yollarla kontrol sağlamış; her iki faaliyet kolunda, konsolide hâlindeki değer toplamı ise, 11.110 milyon dolara varmıştır.

V

İ R İ'NİN MENŞEİ VE TARİHÇESİ

Günde 2.5 milyon dolar civarında bir yatırım yapma imkânına ve gücüne sahip olan "Sınâi İmar Müessesesi - İ R İ" 1933 yılında kurulmuştur.

1929 da patlayan ekonomik kriz Avrupada üretimi kökünden sarsmış; bir kısım memleketlerde işsizlik gütükçe artmış; İtalyada da, malî durum esaslı surette bozulmuştu. O derecede ki, bankalar, mevduatı bile garanti edemeyecek hâle gelmişti.

Ru şartlar altında, Devletin, memleket iktisat ve maliyesine müdahale etmesi zorunluğu başgöstermiş; bankacılığa ve kredi sistemine yeni bir şekil verme yolları gözden geçirilmişti.

İşte, İ R İ'nin temellerinin atılmasına, İtalyanın o tarihlerdeki iktisadî ve mali durumu amil olmuştur.

Ondokuzuncu yüz yihnonunda; Yeni İtalyan Milletinin bankaları Alman Ticaret Bankası ananesini güderek; memlekette modern sanayim doğması için, büyük malî imkânlar sağlamaktaydı.

Sermaye akımı, yalnız normâl kredi yoluyla değil; aynı zamanda, uzun vaadeli krediler ve isabetli yatırımlarla yürütülüyordu.

Bu malî düzen, İtalyan ekonomisinde, sermaye suistimalini önlemiş; başka bir deyimle, bizzat müteşebbisten ayrı bir gurup tarafından, işin kontrol altına alınmasına imkân vermiştir.

Bu sistem, 20, ya da, 30 yıl, İlk Dünya Savaşının patlamasına kadar sürüp gitmiştir.

Savaş kovahyan yıllarda, İtalyan ekonomisi düzenini yetirmiş; sanayi yön değiştirmesi güçlükleri de kendini göstermişti. Bankalar, büyük zararlara uğramışlardı. Teknik gelişmeler, daha fazla mali imkânlara ihtiyaç gösterince, sistemdeki sakıncalar da hemen meydana çıkmıştı.

Başlangıçta, bankalardaki bocalamalar ve likidite yetersizlikleri gecici nitelikte sayılmış; fakat, 1929 senesinde, büyük dünya krizi sonunda, tevdiat bankalarının mevduatı karşılayamadıkları kesin olarak anlaşılmıştı.

Böylece, Devletin ekonomik hayata müdahalesi, bankaların itibarının kurtarılması, sanayi finansmanı zorunluğu ile karşı karşıya gelmiş; kredi müesseselerinin donmuş kredilerini likidite etmek ve durumlarını düzeltmek ve sağlamlaştırmak amacıyla, 1933 yılında İ R İ Müessesesi meydana getirilmiştir.

Yeni Kuruluşa düşen ilk görev, ticaret ile sanayi; Bankalarla Hükümet; Bankalarla, Merkezbankası; Merkezbankası ile Hükümet arasındaki ilişkileri düzenlemek ve anlaşmazlıkları çözümlenmek olmuştur.

İ R İ, kuruluşu sırasında, aşağıda gösterilen 3 şarta mutlaka uyulması gereken yeni bir durum yaratmıştır:

1 — Tevdiat bankaları, yalnız kısa vadeli kredilerle uğraşacak; tahviller ve hazine bonoları çıkaracaklardır.

2 — Tevdiat bankalarının sermayesinin ancak yarısı; bankanın bizzat kontrolü altındaki sınaî ve malî şirketlere yatırılacaktır.

3 — Merkezbankası, ticaret bankalarının savaşta ve savaştan sonraki yardım taleplerini yerine getirmekle yükümlü tutulacaktır.

İtalyan bankacılığını ıslâh ve ona fon sağlamak amacıyla kurulan İ R İ; zamanla, sanayi de devamlı kontrol görevini gerçekleştirmiş; bu suretle, malî ihtiyaçlar yanında, teknik ve teşkilâtla ilgili olanlar da belirlemiştir.

İlkin, muvakkat bir nitelikte meydana getirilen müessese; 1937 yılında devamlı ve resmî bir karaktere kavuşmuştur.

Bu tarihte çıkarılan bir kanunla, İ R İ'ye İktisadi Devlet Teşekküllerini devamlı surette idare etme görevi verilmiştir.

1945 i kovalhyan dđnemde, İ R İ, İtalyan sanayiinin yeni baştan tesis ve dđzenlenmesinde başlıca rolđ oynamıştır.

Yeni prensipler ve uygulanan metodlar; İtalyan sanayiine son değişiklik ve yenilikler ve gđrđlmemiř bir dinamizm getirmiştir.

İkinci Dđnya Savaşında ağır bir şekilde tahrip edilen fabrikalar, yollar, gemi inşa tezgâhları, ticaret filosu ve elektrik enerji istasyonları; İ R İ sayesinde bugđnkđ hđviyetine kavuşabilmıştir.

1950 yılında, İtalyan sanayiinin imar ve ihya içi tamamlanmış; Hđkđmetin (Mezzogiorno) diye anılan "Gđney İtalyayı Kalkındırma Politikasına" uyularak; bu bđlgede yatırımların teksifine başlanmıştır.

1950-1962 de Gđney'e yapılan yatırım topladı, 1.064 milyon dolara ulaşmıştır.

1963-1966 dđnemine ilişkin plâna gđre; Mezzogiorno alanına tahsis edilen finansman imkânı, yıldan yıla artarak; bir senede (320) milyon dolara kadar yđkselmiřtir.

Milli ekonomide bu kalkınma hamlesinin öncđlđđđnđ ve bayraktarlığını İ R İ Gurubu yapmıştır.

Kısaca, İtalyayı, "çok acele ve çabuk" bir tempo ile, az gelişmiş memleketler arasından çekip çıkarma gđrevini; Smağ İmar Mđessesesi, başka bir deyimle, "İtalyan İktisadđ Devlet Teşebbüsleri" omuzlarına almıştır.

VI

İ R İ'NİN BÜNYESİ VE İCRAİ KARAKTERİ

Bankacılığın dđzene sokulması sırasında; İRİ'nin Kontrolu altına giren şirketler, ekonominin muhtelif kollarına ve sektörlerine ait olanlardan sečilmiřtir.

İ R İ, yıllar yılı, bu Holding'lerin bir kısmını satmış; diğerlerini elde etmiştir.

İ R İ'nin icraatına yön veren esas; Hđkđmetin idaresi altında, memleketin ekonomik ve sosyal gelişmesinde büyük önemi olan faaliyet kollarını korumak olmuştur.

Bir veya aynı sektörde; yahut, bir ve aynı üretimin değişik safhalarında; teşebbüsler, bđlge Holding şirketleri hâlinde guruplaşmışlar; böy-

lece, İ R İ ile şahsi ve ferdi firmalar arasındaki irtibat ve bağlantıyı sağlamışlardır.

İ R İ'ye bağlı filyaller, genellikle "Anonim Şirket" statüsünde tutulmuşlardır. Bu durum, onların, hem sermayelerini artırma, özel teşebbüs ile rekabet eyleme ve hem de, yüksek verime ulaşma imkânlarını kamçılamıştır.

Bütün bu avantajlarına ilâveten; bu sistem, Hükûmetin, bazı faaliyet, kollarını, artık Devlet kontrolüne lüzum kalmadığı gerekçesiyle; "özel kişilere" devretme problemini de oldukça kolaylaştırmıştır.

İ R İ, şeklen, Kamu Kanunu teminatı altında; kendine özel idare ve icra tarzıyla, müstakil ve muhtar müesseselerden kurulu bir mali işti-râktir.

Kuruluşun kendisi ve filyâl niteliğindeki bölge Holding Şirketleri; prensip itibariyle, "özel sektör alanına giren" sınıflı faaliyetlere angaje olmamaktadır.

Ticaret Kanunu esasları dairesinde vazife gören anonim şirketler, çalışmalarında serbest olup; çeşitli maddeler üretmekte ve hizmet ifa etmektedir. Bunlar, kendi aralarında Bölge Holding Şirketleri tesisine de yetkilidir.

Bu düzen, halka, Hükûmet tarafından yönetilen ve kontrol edilen firmalara "sermaye yardımı yapma" ve teşebbüsten doğan "bir kısım tehlikeyi üzerine alma" yollarını açmakta ve imkânlarını sağlamaktadır.

İ R İ Gurubu piyasaya iki yolla bağlanmaktadır:

1) "Hisse Senetleri", bazı sanayi veya hizmet şirketleri (Çelik alanında DALMINE, telefon Sektöründe TETTI); ya da, Bölge Holding Firmaları (Finsider ve Stet) tarafından, doğrudan doğruya çıkarılmakta ve satılmaktadır.

2) Özel tasarrufun, İ R İ Gurubunu finanse etme yollarından bir diğeri ise; direkt şekilde "tahvil ihracı" dır.

Bu sistemde, artık, özel sermaye, yalnız filyallere ya da, Holding şirketlerine değil; doğruca ana müesseseye akmaktadır.

Sermaye piyasası ile ilişkideki bu çeşitlilik; İ R İ Gurubunun karakteristik vasfını belirtmesi bakımından oldukça önemlidir.

Kuruluşundan 25 yıl sonra; 1958 de, İ R İ Müessesesi, 1953 senesindenberi çıkardığı tahviller için, Hükümet garantisine lüzum kalmadan; gereken sermayeyi, doğrudan doğruya, kendi imkânlarıyla elde ettiğini belirtmekte fayda görmüştür.

Gerçekten, 1953 - 1957 arasındaki beş yılda; Gurubun ihtiyacı olan sermaye toplamı (930) milyon dolar; direkt olarak piyasadan elde edilmiştir.

1958 den 1962 ye kadar geçen 5 senede; İ R İ Gurubunun sermaye ihtiyacı (1.997) milyon dolara çıkmış; bu meblâğın % 86 sı piyasadan, (% 14) ü ise, "Hükümet" tarafından sağlanmıştır.

Bu da göstermektedir ki, İ R İ'nin bulduğu formül sayesinde; sermaye piyasasındaki malî güç "amme sektörüne" kolayca ve korkusuzca akıtılmaktadır.

Bu akım, yılda, (400 - 480) milyon dolarlık bir seviyeye varmakta; Hükümete, İtalyan sanayiinin en önemli kısımlarını, "çok ciiz'i bir kamu fonu" ile yürütme ve yönetme imkânını vermektedir.

Geçen 10 seneden alman tecrübeye göre; "kamu sektörünün sermayeye iştirâk oranı", İ R İ Gurubunun toplam sermayesinin (% 10) unu geçmemektedir.

VII

İ R İ'NİN STRÜKTÜAÜ

İ R İ Gurubunun faaliyet alanları başlıca üçe ayrılmaktadır. Temel teşkil eyliyen şahıs şirketleri, emtea imâl ve hizmet ifa etmektedir.

İkinci kademede, bunlar, Bölge Holding Şirketleriyle guruplaşmakta; nihayet, son safhada, yukarıdan, İ R İ tarafından kontrol olunmaktadır. Zamanı gelince, Bölge Holding Şirketleri, bizzat İ R İ'nin holdinglerine kalb ve ifrağ edilmektedir.

Bazı hususlarda, özellikle, gemi inşası, vapur işletmeleri ve makine sanayii kollarında; kuruluş, doğrudan doğruya, Holding ve fiyallerini elinde tutmaktadır.

Bugün, İtalyada, kendine özel statü ve idareye sahip 6 Bölge Holding Şirketi mevcuttur:

Stet, 1933 de kurulmuştur. Çalışma sahası Telefondur.

Finmare, 1936, Gemi İşletmeciliği;

Finsider, 1937, Demir Çelik Sanayii;

Finmeccanica, 1948, Makine Sektörü;

Finelectrica, 1952, Elektrik Enerjisi;

Fincantieri, 1959, Gemi İnşası;

Alanlarında faaliyette bulunmaktadır.

Bununla beraber, İ R İ, gurubunun nüfuz ettiği ve önemli rol oynadığı sektörlerde, Bölge Holding Şirketleri bir türlü gelişmemektedir.

Hâlen, Gurup, millî menfaatlara hâdim 3 Bankayı da eli ve mülkiyeti altına almıştır: Bunlar, Banca Commerciale Italiana, Banca Di Roma ve Credito Italiano'dur.

Ayrıca, bir bölgevi banka (Banco di Santo Spirito), bir sınaî kredi müessesesi (Mediobanca) ve bir emlak kredi bankası (Credito Fondiario Sardo) İ R İ Gurubu içinde çalışmaktadır.

Radyo ve televizyon (Rai - Tv); Havayolları (ALITALIA) yahut Karayolları (AUSTOSTRADE) gibi bazı sektörler; bir tek firma tarafından temsil edilmektedir.

Bugün, İ R İ, uyguladığı prensiplerle; modern sanayiın problemlerine en iyi hâl çaresi olarak bulunan sonuçlara ulaşmıştır.

İtalyada, İktisadi Devlet Teşekkülleri; teknik gelişme ve talep değişikliklerinin yarattığı yeni yatırımlardan çabuk avantaj sağlama yollarına da kavuşturulmuştur.

Öteyandan, zarar mahsubu usulü ile; anaşirketlerin, fiyaller üzerindeki kontroluna hâlel getirilmeden; sermayenin artırılması da kabil olmuştur.

Bu avantajları yanında; müstakil Gurup, yabancı piyasalardaki rekabette bile kendini göstermiştir.

Günümüzde, az gelişmiş bir çok memleketlerin teknik ve mali yardımıyla beraber, komple bir fabrika tesisi babındaki talepleri; ancak, İ R İ Gurubunun yetiştirme programı sayesinde başarılmıştır.

Kamu kontrolü altındaki firmalara uygulanan prensipler sayesinde; İtalyan Hükümeti, sahip olduğu teknik ve teşkilât üstünlüğü ile;

“Devlet müdahalesinin gerektirdiği alanlara” çabucak ve başarı ile yönelmeyi gerçekten bilmıştır.

Son yıllarda, ele alman sektörlerden başlıcaları ise; elektronik aletler, havanakliyatı ve anakarayollarıdır.

VIII

İRİNİN TEŞKİLÂTI VE HÜKÜMETLE MÜNASEBETİ

İ R İ, aşağıda yazılı icra organları ile idare edilen bir iktisadî devlet teşekkülüdür:

- 1 — İdare Meclisi Başkanı;
- 2 — İdare Meclisi Başkan Yardımcısı;
- 3 — İdare Meclisi;
- 4 — İcra Komitesi.

Yönetim Kurulu (İdare Meclisi) Başkan ve Yardımcısı, İtalyan Cumhurbaşkanı tarafından 3 sene müddetle tayin edilmekte ve müddetlerinin bitiminde tekrar seçilebilmektedir.

Başkan ve Yardımcısından maada, 3 İktisat ve Maliye Mutahassısı, İcra Komitesini teşkil etmektedir.

Yönetim Kurulunda ise; Merkez Sayman, Hazine, Sanayi ve Ticaert, Çalışma ve Sosyal Sigorta, Devlet İştirâkleri, Ulaştırma, Millî Savunma Bakanlıkları ile; P.T.T. ve Deniz Ticarettten birer Komiser vazife görmektedir.

İdare Meclisi ile İcra Komitesi toplantılarında, Umum Müdürleri temsilen bir Müşavir hazır bulunmakta; alman kararların ifa ve icrası ve müessesenin günlük kontrolundan sorumlu tutulmaktadır.

Bu ilk kademededen sonra; İ R İ'nin umumi faaliyeti ile ilgili kararlar; “Bakanlıklar arası bir Komitede” tekrar gözden geçirilmektedir.

Komiteye; “Başbakan” veya ona vekâleten, “Devlet İştirâkleri Bakanlığı” Başkanlık eylemektedir.

Zikri geçen komitenin diğer üyeleri ise; Bütçe, Hazine, Sanayi ve Ticaret, Çalışma ve Sosyâl Sigorta Bakanlarıdır.

Şu teşkilât ve idare cihazlarından da anlaşılacağı üzere; İ R İ, “Hükümetin arzu ve eğilimleri” dairesinde yöneltilmektedir.

Bununla beraber, umumî direktifler dışında; İ R İ, aynı şartlar altında, özel teşebbüs ile rekabet ederek; piyasa ekonomisinin gidişine, katıdelerine ve muhtemel tehlikelerine göre işlerini yürütmekte tamamen "serbest" bulunmaktadır.

İ R İ'nin Hükümet ile malî ilişkiler bakımından durumu da açık ve seçiktir. Müessesenin kuruluşu sıralarında; 1933 de, Hükümet, İ R İ'ye 800-900 milyon dolarlık yardım akçesi ayırmış; İ R İ'de, bunu tevdiat bankalarını zor durumdan kurtarmak için kullanmıştır.

1946 yılından itibaren, İ R İ ile Hükümet arasındaki mali ilişkiler; sermaye tahsisi ve bunun artırılması bakımından, muayyen esaslara bağlanmıştır .

1953 den, 1962 ye kadar geçen 10 senede, Hükümetin, İ R İ'nin finansman ihtiyacını karşılamadaki payı; ancak, (% 9) civarında kalmıştır.

Fakat, burada, şu hususu belirtmekte fayda görülmektedir ki; serbest piyasa şartlarının doğurduğu zorunluk altında; yeni yatırımların, bölgeler ve sektörler itibariyle ayarlanması için; Hükümet, iktisadî devlet teşekküllerine, zamanında ek kaynaklar bulma ve bunu devam ettirme ve öz sermaye ile orantısını gözönünde tutma yollarını da denemiş ve benimsemiştir.

İ R İ Gurubu, nasıl, İtalyan ekonomisinin gelişme ihtiyacını karşılamak için, yatırımlarını artırmak ve teksif etmek zorunda ise; aynı zamanda, bütün Gurubun genel yararını gözönünde tutarak; kredi müesseseleri ile de, "iyi münasebetlerini sürdürmek"; "kredi limitlerini arttırmak" çabası içindedir.

Bu konuda, "sermaye birikimi" büyük bir rol oynamış; yeni iş alanlarının yaratılmasına ve bunların genişlemesine, böylece, kalkınmanın da hızlanmasına yaramıştır.

IX

İ R İ ' NİN FORMÜLÜ : YENİLİK ÖNCÜLÜĞÜ

İ R İ kontrolü altında bulunan firmalara şu esaslı noktalar enpoze edilmektedir:

1 — Her firma, özel sektörde olduğu gibi; sermaye kârını artıracak otomatik teşvik edici usullerle mücehhezdir ve bunlardan yararlanacaktır.

2 — Her firmanın sermaye piyasasına bağlantısı, ayrı ve müstakildir. Böylece, Hazine Bakanlığına yapılacak müracaatlar, asgariye inmektedir.

3 — Hükümetin ekonomi politikası gereğince; iktisadî devlet teşebbüslerinin her an, “özel teşebbüs” hâline kalb ve ifrağı kaabildir.

Ekonomik kalkınmada İ R İ'nin ortaya attığı formülü Şu Şekilde özetlemek mümkündür:

“Politik otorite tarafından, kamu yararına hadim sosyâl ve ekonomik amaçların gerçekteşmesinde; piyasa ekonomisi ve özel sektöre ilişkin kanun yolları, usulleri ve strüktürünün uygulanması gereklidir, şarttır.”

İşte, bu ana ve esaslı formül sayesinde ki; normal ekonomik kanallarla, “özel sermaye”, İ R İ'ye yıllar yılı akmış durmuş; bu suretle, Millî Kalkınma Plânının uygulanmasında; Hazine Bakanlığı, büyük yüklerden ve taleplerden kurtulmuştur.

Bu malî ilişkilerde ve anlaşmalarda kolaylığı sağhyan hususlardan birisi de; Hükümetçe kontrol edilen İ R İ Gurubu firmalarının, “Anonim Şirket” statüsünü haiz bulunmasıdır.

Uygulanan sistemin bir diğer avantajı da, Kamu Teşebbüsünün zarar ettiği hâllerde; “özel kapitâlin işletmeden çekilebilmesi”dir.

İ R İ Gurubu, hâlen, “450.000 özel hissedara” sahiptir.

31/12/1962 Bilânçosuna göre; İ R İ firmalarının 1.000 milyon dolar tutara yükselen sermaye ve ihtiyatlarından (1.80) i “özel hissedarlara” ait bulunmaktadır.

Bu mekanizma, Őüphesiz, İ R İ Gurubu Şirketlerinin, kendilerini özel teşebbüs ile aynı eşit Őartlara tabi tutmaları ve her hangi bir rüçhanlı ve avantajlı durum yaratmamalarından ötürü, işliyebilmektedir.

Razı sanayi kollarında, Hükümet kontrolunu meşru kılan kamu yararı; özel handikap lar, ya da, fiyat ve tarife ayarlamalarını gerektirdiği takdirde; demokratik idare kurallarına ve prensiplerine uygun bir surette; işin hâlli faslı ve bir çözüm Őekline bağlanması, yine, İ R İ'ye düşmektedir.

İ R İ'nin değer ve itibarını artıran hususlardan birisi de; “teknik ve ekonomik araştırma merkezi, formasyon ve yetiştirme kursları” açmasıdır.

Bu merkezler ve kurslar sayesinde; Hükümete, yeni alanlara kolayca ve süratle yönelme imkânları sağlanmaktadır.

Öteyandan, İ R İ, kanunun koyduğu hükümler gereğince; politik ve idarî bir kontrole tabi olmak suretiyle; demokratik hükümet içinde, son derece önemli ve tesirli bir yer almaktadır.

“Memleketin Ekonomik Kalkınma Aracı” olarak kullanılan İ R İ; teşkilât ve politikadaki istikrarını da başlıca amili bulunmaktadır.

X

İ R İ NİN İCRAATI VE PLÂNLARI

İtalya'nın ekonomik kalkınmasında orijinal bir rol oynayan; ilerlemede öncülük görevini ifa eden İ R İ; bu konuda ileride doğacak sorumluluğu da üzerine almaktadır.

Bu sebeble, son 4 yıl için hazırlanan plân ve programlar; memleketin, iç ve dış durumu ile ilgili ve gerçekleştirilen işlere ait bilgilerle doludur.

İ R İ Gurubunun ekonomik faaliyeti, “4 Yıllık Programlar” hâlinde hazırlanmakta; son sene neticelerine göre yapılan revizyon ve ayarlamalardan sonra; yeni finansman talepleri kabul olunmaktadır.

Dört yıllık programlarda, özellikle; istikbale matuf olarak, Hükümetin ekonomi politikası ile; geçen on senenin (meselâ 1953-1963) başarılan işleri üzerinde durulmaktadır.

1951 ile 1954 arasında; İ R İ Gurubu, sinai tesisler için; yılda, ortalama (250) milyon dolarlık bir yatırımda bulunmuştur.

1955 - 1958 döneminde; bu senelik ortalama (275); 1959 - 1962 de ise, (560) milyon dolarlara ulaşmıştır.

1963 ü kovalayan 4 yıl içinde; İ R İ Gurubu, senede ortalama (800) milyon dolarlık yatırımlar yapmayı öngörmektedir.

1950 de, İ R İ Gurubu konbine toplamı, (530) milyon dolar iken, 1962 de, büyük bir artış ile, (2.536) milyona fırlamıştır.

1959 - 1962 döneminde, satın alma gücünde (% 11) ve gerçek milli gelirde ise, (% 6) oranında bir artış kaydedilmiştir.

Hava nakliyatı rekabeti dolayısıyla gerileyen gemi işletmeleri hariç tutulduğu takdirde; son on yılda; İ R İ sektörlerinde gelişme, millî üretimdekinden daha fazla olmuştur.

İ R İ'nin İtalyan ekonomisine verdiği hamle kudretini belirtmek için; aşağıda yazılı dörder senelik dönemlerde yapılan yatırımları birbiriyle kıyaslamak kâfi gelmektedir:

İ R İ Yatırımlar Milyon dolar.)		
	1959 - 1963	1963 - 1966
Çelik Sanayii	482	1.251
Makina ve Gemi Tezgâhları	205	316
Telefon	517	725
Hava Yolları	132	153
Gemi İşletmeleri	168	81
Radyo ve Televizyon	58	53
Kara Yolları	251	724
Müteferrik	53	16
	<hr/>	<hr/>
	1.866	3.319
Elektrik Enerjisi	427	—
	<hr/>	<hr/>
Yatırım Toplamı	2.293	3.319

1963-1966 dört yıllık envestisman plânma göre hesaplanan 3.319 milyon dolar; bir evvelki dönemin yatırım toplamı olan 2.293 milyon dolardan (% 45) oranında fazlalığı muhtevirdir.

Bu nokta, İ R İ Gurubunun süratli gelişme temposunu açıkça göstermesi bakımından, gerçekten önemlidir.

Yukarıdaki rakamlardan da açıkça anlaşılacağı üzere; çelik sanayiindeki yatırımlar, son 4 yılda, 2,5; karayollarında 3 misli; telefon, Makine ve Gemi Tezgâhları sektörlerinde ise, % 40 - 45 oranında gelişmeler kaydedilemiştir.

Dörder senelik dönemlerde yapılan bu yatırımlar; iş gücüne olan talebi de artırmıştır. 1964 yılı sonunda, 288.000 işçi çalıştıran İ R İ Gurubunun ihtiyacı; 1963-1966 dördü devrede, (310.000) olarak hesaplanmıştır.

Yeni talepleri karşılamak amacıyla; İ R İ, geniş çapta yetiştirme programlarını da, kuvveden fiile çıkarmıştır.

Bu maksadla, İ R İ teşekkülü, Bölge Holding Şirketleri ile birleşerek; (İ F A P) diye adlandırılan yeni bir kuruluş meydana getirmiştir (İ R İ - Formazione E Addestramento Professionale).

İ F A P, son dört yıl içinde; genç ,ya da, yetişmiş işçilere son derece yararlı olmaya çalışmış; onların meslekî formasyonlarının gelişmesini sağlamıştır. Bu konuda harcanan meblâğ, 12 milyon dolara baliğ olmuştur. Daha yüksek öğretim ve yetiştirme amacıyla da; bir Sevki İdare ve Gelişme Merkezi kurulmuştur.

XI

GÜNEY İTALYA YATIRIMLARI

İ R İ Gurubu yatırımlarının teksif olunduğu alanlardan başlıcalarını Güney İtalya (*MEZZOGIORNO*) bölgeleri teşkil etmektedir.

1950 den 1962 ye kadar geçen 13 sene içinde; İ R İ'nin Güney İtalya sınırları dahil tesisleri dolayısıyla yaptığı yatırımlar toplamı, (991) milyon dolara ulaşmıştır.

Bu meblâğ, 1958 - 1961 dönemindeki yatırımlardan (109); 1962 rakamlarından ise, (187) milyon dolarlık bir fazlalık göstermektedir.

1966 senesi sonunda, yıllık ortalama artışın, (258) milyon doları bulacağı tahmin olunmaktadır.

İ R İ'nin faaliyette bulunduğu bütün sektörlerde; yatırımlardan yararlanma konusunda, her bölgenin, aynı şansla haiz olmadığı şüphesizdir.

Gemi İşletmeleri ve Hava Nakliyatı dışındaki bütün sektörlerde; yatırımların icrasında, tabii kaynaklar, teknik araştırmalar, tüketme ve kullanma merkezlerine yakınlık gibi faktörler, büyük rol oynamaktadır.

Karayollarında bölge seçmelerinde ise; daima, Hükümetin muvafakati ve görüşü dairesinde hareket edilmektedir.

Öte yandan, sınırlı tesislerde, fabrikaların yerlerinin tayininde, daha serbest hareket imkânına sahip olan İ R İ; bu yönde de, "tarihi şartların" etkisinden kurtulamamıştır.

1950 de, harp sonu düzenlemeleri bittiği ve yeni ekonomik safhaya girildiği; özellikle, "Güney İtalya Kalkındırmasına" başlandığı sıralar-

da; İ R İ Gurubu, ancak, "Kuzey ve Orta İtalyada" kurulmuş müesseselerin yararlarına uygun taleplerle karşılaşmıştır.

O tarihlerde, İ R İ Gurubunun, hemen hemen, % 15 den bile az orandaki personeli, "Güney İtalyada" çalışabilmiştir.

Fakat, şurası artık söz ve tartışma götürmez bir gerçektir ki; dün olduğu kadar, bugün de, İ R İ Gurubunun; Hükümetin, "Güney İtalyanın Kalkınma Politikasındaki" payı ve rolü, son derece önem kazanmıştır.

Hâlen, (MEZZOGIORNO) da 200 den fazla sâkini bulunan şehir ve kasaba bölgeleri ile birlikte; küçük ziraat tesisler dahi, elektriğe kavuşturulmuştur.

Geniş ve orta çapta müesseselerin ihtiyacı olan ve sınaî kalkınma ile yakın irtibatı açık ve seçik bir şekilde bilinen "elektrik enerjisi" tarifeleri; Kuzey İtalya ile, diğer bölgeler arasında, farklılık yaratmayacak bir nitelikte ayarlanmıştır.

Yeni kurulan tesisler için, tam, ya da, kısmi muafiyetler verilmiş; ve ya, tarife indirimlerine gidilmiştir.

Elektrik enerjisinin millileştirilmesinden sonra ise; İ R İ, (E N E L) e yardım elni uzatmış; yine, Güney İtalyanın kalkınması bahasına, her türlü fedakârlıklardan kaçınmamıştır.

"Çelik sanayiinin" Taranto ve civarında temerküzünde, büyük gayretler sarfedilmiştir.

Zararda olan makine fabrikaları tasfiyeye uğratılmış ve yeni gruplar yaratılmıştır.

Telefon servisleri, diğer kıt'alara kadar genişletilmiş; deniz ve hava nakliyatı, radyo ve televizyon hizmetleri, memleket sathından, bütün dış ülkeleri de çabucak kavrayacak derecede inkişaf ettirilmiştir.

1963 - 1966 dört yıllık dönemde, İ R İ'nin Güney İtalya kalkınmasındaki payı ve rolü, küçümsemeyecek değer ve ölçüde olmuştur.

Yeni tesislere harcanan meblâğ; (1.623) milyon doları bulmuştur. Bu miktarın, üçte ikisi ise; demir ve çelik sanayiine tahsis olunmuştur.

Böylece, Finsider İşletmelerinin kapasitesi; % 20 den, % 40'a çıkarılmıştır.

Gemi inşaatı ve makine sanayiinde; geçen dört yıla nazaran; üçte iki oranında yeni yatırımlar yapılmıştır.

Tanınmış sınaî tesislerle irtibatlı olarak; içeride ve dışarıda, “otomobil motoru ve elektronik” alanında, sayısız teşebbüslere ve denemelere girişilmiştir.

Taranto Demir ve Çelik çalışmaları; yeni bir “Çimento Fabrikası” ilâvesi ile, daha yararlı ve manalı kılınmıştır.

Kısacası, Mezzogiorno’da kurulan son tesislere yapılan yatırımlar; ortalama olarak, 1962 dekilere göre, % 50 oranında artırılmıştır.

Bu yatırımlar, bölgenin ekonomik faaliyetini kamçulayan ve üretimi çoğaltan bir nitelikten hiç bir zaman çıkmamış ve ayrılmamıştır.

Bundan başka; İ R İ (İ S A P) kanalıyla; orta ve küçük çaptaki firmalara malî ve iktisadî yardımlara da katılmıştır.

İ F A P aracılığı ile; fabrika ve imalâthane işçilerinin mesleki formasyonları, günden güne artırılmıştır.

Sonuç olarak; İ R İ, özellikle, demir, çelik ve Çimento maddelerinde, “ihracatı geliştirmiş”; “Güney İtalya” ile, diğer Akdeniz memleketleri arasındaki an’anevi ticaretin canlanmasında, unutulmaz hizmetlerini hiç bir zaman esirgememiştir.

XII

MUCİZE ŞEKLİNDEKİ İTALYAN KALKINMASI

İ R İ, ya da, İktisadî Devlet Teşebbüslerinin, sanayi ve bankacılık alanlarında yaptığı reformları yakımdan gördükten ve izledikten sonra; haklı olarak, “İtalyan Mucizesi” diye adlandırılmağa lâyık bulunan bu ekonomik kalkınma çabasının sırrı nedir?

Problem nerede düğümlenmektedir?

Bize göre, meselenin en dikkate değer yönü; Devlet müessesesi niteliğinde kurulan şirketlerin, ya da, kumpanyaların, “özel teşebbüs” karakterinin hâkim ve gâlip oluşudur.

Daha açık ve seçik bir deyim ile; Türkiyede;

(49 + 51 = 100) formülü ile yaratılan iktisadî devlet teşekkülleri; İtalyada, bizdekinin tamamen tersi ve zıddı bir vasıfta kurulmuştur.

10 üzerinden alınan bir ölçüde, sermayenin 1 i Devlet, 9 u Özel Sektör) tarafından sağlanmıştır.

Fakat Devlet, bu "hususî sektörü", yurd yararına uygun faaliyet alanlarına sevk etme ve yönetme imkânlarına ve araçlarına daima sahip bulunmuştur.

Devlet Teşekküllerinin, yıllık faaliyetleri sonunda düzenlenen konsolide blâncolara nazaran; elde edilen hasılâtın % 65 ini Devlet almakta; % 20 ihtiyata ayrılmakta; (% 15) ise, mesleki formasyonlar amacıyla harcanmaktadır.

Netekim, 1962 yılında, Napoli'de, O.E.C.D. nin telkin ve desteği ile kurulan ve kısaca (İ S V E) diye anılan, milletlerarası (İktisadî Kalkınma Enstitüsü - Institute For The Study Of Economic Development); bütün Dünya milletleri arasında, toplumca kalkınma espirisini yaymak, aşlamak ve bunu gerçekleştirecek kadrolara elemanlar yetiştirmek amacını gütmektedir.

Bu etüdün yazarı da, İ S V E'nin 1965 - 1966 Academic Year tedrisatında, 26 muhtelif ülkeden katılanlar arasında Türkiyeyi temsil etmiştir.

ÖZET VE SONUÇ

Ekonomik kalkınmada, Devlet otoritesi ile, Özel Teşebbüsün el ele verdiği İtalyan örneği; üzerinde dikkatle, hassasiyetle durulacak ve ders alınacak nitelikte bir problemdir.

Çünkü, mesele, artık, iktisat literatüründen çıkmış; action, fiiliyat hâline gelmiştir.

İtalya, İ R İ denilen "Sınaf Müesseseler Topluluğu", ya da, İktisadî Devlet Teşekkülleri sayesinde, dev adımlarla ilerlemekte; ekonomik yönden geri kalmış memleketler arasından sıyrılıp çıkmak üzeredir.

Bu gelişmenin, gözle görülecek, elle tutulacak derecede maddî ve fiili belirtileri, delilleri mevcuttur ve ortadadır.

Güney İtalya (MEZZOGIORNO), özel sektör sermayesi, Devlet idaresi ve gücü ile, bataklıklardan, malâryadan ve verimsiz topraklardan kurtulmuş; ziraat alanlarına, barajlara, sulama cetvel ve kanallarına, modern köylere, barınaklara ve mükemmel (Otostrat) lara kavuşmuştur.

Benim Güzel Yurdumuzun talihsiz Doğu İlleri de; elbet bir gün "ışığa, aydınlığa ve imara" ulaşacak ve gark olacaktır.

R İ B L İ O G R A F Y A

İNGİLİZCE :

- Economic Survey Of Italy, 1965.
What İ R İ is Today, Prof. A. Toraldo Di Francia, 1966.
State Participation In Industry, Prof. T. Marsan, 1966.
Annual Report, "Abridged Version", 1964.

FRANSIZCA :

- İRİ, Exercice 1964.
İRİ, Une Formule Originale Des Rapports. Etat-Privés Dans L'Industrie
Italienne. 1966.
İRİ, Institut Pour La Reconstruction Industrielle, 1966.
Programme De Coopération Technique, 1966.

İTALYANCA :

- La Funzione Dell 'İRİ Nelle' Economia Del Paese, 1966.
Finsider - Società Del Gruppo Stabilimenti e Produzioni, 1966.
Notizie — İRİ — Rassegna Mensile Novembre, 1965.
Notizie — İRİ — Rassegna Mensile Maggio, 1966.
Notizie — İRİ — Rassegna Mensile Giugno, 1966.
Notizie — İRİ — Rassegna Mensile Luglio, 1966.
Finmeccanica — Società Finanziaria Meccanica, 1966.

ITALY IN THE WORLD IN 1964

Area And Population

	World	I T A L Y	
		Figures	World %
Territorial Area Million Hectares	13.577	30.1	0.22
Total Population Millions	3.286	52.1	1.59
Density inhabit Sq. Km.	24.2	173.1	—
Working Population Millions	1.375	20.1	1.46
Agricultural, Hunting And Fishing Millions	641	5.0	0.78
Industries Millions	363	8.3	2.29
Other Activities Millions	371	6.8	1.83

Agricultural Area And Population

Agricultural And Forestry			
Area Millions Hectares	8.111	27.6	0.34
% Of territory	59.7	91.7	—
Cultivable Millions Hectares	1.449	15.6	1.08
Meadows, Pasture - Land Million Hectares	2.597	5.1	0.20
Forests Million Hectares	4.065	5.9	0.15
Agricultural Population (Working and Non-Working) Millions	1.636	13.5	0.83

Farm Tractors And Consumption of Fertilizers

Farm Tractors, number Thousands	11.937	304.9	2.55
Phosphate Fertilizers Consumption Thousand Tons	11.000	376.3	3.42
Potassium Consumption Thousand Tons	9.100	133.2	1.46
Nitrogenous Consumption Thousand Tons	12.200	375.1	3.07

LIVESTOCK

Cattle Millions Head	970	9.32	0.96
Hogs Millions Head	554	4.86	0.88
Horses And Mules Millions Head	124	1.10	0.89
Sheep Millions Head	997	8.08	0.81
Others Millions Head	105	0.03	0.03
Total in Big Head Millions Head	1.415	12.65	0.89

Agricultural And Forest Products And By- Products

Cereals Million Tons	929.7	13.95	1.50
Wheat Millions Tons	259.6	8.58	3.51

İ T A L Y

	World	Figures	World %
Rye Millions Tons	35.8	0.09	0.25
Rice Millions Tons	262.7	0.62	0.24
Maize Million Tons	220.7	3.93	1.78
Barly Million Tons	102.6	0.26	0.25
Oats Million Tons	48.3	0.47	0.97
Potatoes Million Tons	291.6	3.82	1.31
Dry Beans Million Tons	8.7	0.16	1.84
Dry Peas Million Tons	10.9	0.01	0.09
Tomatoes Million Tons	17.4	2.69	15.46
Tobacco Millions Tons	4.3	0.08	1.86
Grapes Million Tons	50.3	10.24	20.36
Wine Million Hl.	283.0	69.57	24.58
Olives Millions Tons	5.1	1.69	33.14
Citrus Fruit Millions Tons	20.3	1.25	6.16
Oranges and Tangerines Millions Tons	16.6	0.85	5.12
Lemons and Other Citrus Fr. Million Tons	2.1	0.45	19.05
Cherries Million Tons	1.7	0.22	12.94
Peaches Millions Tons	4.4	1.04	23.64
Apples Million Tons	19.7	2.21	11.22
Pears Million Tons	5.9	0.91	15.42
Meat Million Tons	65.2	1.01	1.55
Milk Million Tons	354.6	10.36	2.92
Wool Thousand Tons	2.579.0	15.00	0.58
Lumber, Sawn Million C. M.	347.7	1.91	0.55
Wood Pulp Million Tons	68.9	0.60	0.87
Newsprint Million Tons	14.9	0.33	2.21
Other Paper And Paste - Board Million Tons	70.4	1.59	2.26
Fishery Output Million Tons	44.7	0.22	0.49

Sources Of Power (Expressed in terms of Coal)

Total Production Million Tons	4.646.1	18.42	0.40
Solid Fuels Million Tons	2.208.9	1.58	0.07
Crude Oil Million Tons	1.606.5	2.42	0.15
Natural Gas Million Tons	734.7	9.51	1.29
Electric Power Million Tons	96.0	4.91	5.11

Output Of Mines

Coal Million Tons	2.007	0.6	0.03
Crude Oil Million Tons	1.405	1.8	0.13
Iron Ores Million Tons	236	0.56	0.24

	I T A L Y		
	World	Figures	World %
Lead Ores Thousand Tons	2.040	41.4	2.03
Zinc Ores Million Tons	3.140	136.3	4.34
Copper Ores Million Tons	3.940	0.4	0.01
Manganese Ores Million Tons	5.900	13.4	0.23

Output Of Manufacturing Industries

Crude Steel Millions Tons	421.0	9.8	2.33
Pig-Iron And Iron Alloys Million Tons	299.0	3.6	1.20
Petrol Million Tons	269.7	5.9	2.19
Cement Million Tons	399.0	22.8	5.71
Motor Cars Thousands	16.890	1.028.9	6.09
Motor Trucks Thousands	4.700	59.6	1.27
Merchant Ships Million Tons	10.4	0.4	3.85
Beer Million Hl.	434.0	3.3	0.76
Cotton Looms Thousand	2.662	91.1	3.42
Silk Thousand Tons	31.0	0.6	1.94
Artificial Fiber Thousand Tons	1.231	88.9	7.22
Artificial Stable Fiber Thousand Tons	1.830	111.1	6.07
Synthetic Fiber Thousand Tons	1.333	77.4	5.81

Transport And Communications

Merchant Marine, Tonnage Million Tons	153.0	5.6	3.66
Tankers Million Tons	47.1	1.9	4.03
Goods Unloaded Million Tons	1.360	79.3	5.83
Goods Loaded Million Tons	1.360	13.2	0.97
Air Navigation, Kms. Flown Millions	3.080	53.0	1.72
Passanger - Kms. Millions	170.000	2.632.9	1.55
Goods Carried, Km-tons. Millions	3.920	54.9	1.40
Railways, lenght Thousand Kms.	1.260	21.3	1.69
Motor cars in circulation Thousands	111.530	3.006.8	2.70
Motor Trucks in circulation thousands	29.400	517.1	1.76
Telephones Millions	171.0	5.6	2.96